

Etiske dilemmaer i jakt på kriminelle

**Hvitvaskingskonferansen 2022 Finans Norge
Gardermoen 18.11.22**

Professor dr juris Ørnulf Rasmussen

- **Situasjon og Problem**
  - **Handlingsrommet**
- **Dilemma i handlingsrommet**
  - **Finnes det løsninger?**

I

SITUASJON OG PROBLEM

- Du er jeger – jakter på hvitvaskere - Regler for god jakt
- Rapporteringspliktige (hvl) skal:
  - Beskytte samfunnet og legitim pengestrøm
    - Staten pålegger private en ny rolle: ”Pre-etterforsker”
    - Plikt til å granske – plikt til å varsle ØkKrim
  - Beskytte egen virksomhet:
    - KYC
    - Vern gjennom avvisning eller oppsigelse av kundeforhold
- Du har mange handlingsrom → valg → dilemma
- **Hva vekter du – i valget , hvorfor?**

En saksopplysning:

- ***Rettsregler – Jaktregler:***

- *Straffeprosessloven: for PM*

- *Forvaltningsloven ++ : for Byråkrater*

- *Domstolsloven: for Advokater*

- ***Hvitvaskingsloven: For alle rapporteringspliktige***

- *EU`s 4. Hvitvaskingsdirektiv, 32015L/0849, 20.05.15*

- *Hvitvaskingsloven 01.06.2018 nr. 23*

- *Hvitvaskingsforskriften 14.09.2018 nr 1324*

II

HANDLINGSROMMET

- Kundeforholdet plasserer DU på et av tre nivåer – avhengig av din vurdering av risiko for hvitvasking:
  - Lav risiko
  - Normal risiko
  - Høy risiko

Alle kunder skal vurderes: KYC

- §6: Skal vurdere risiko for hvitvasking: §
- §7 (1): **Identifisere og vurdere** risiko ved egen virksomhet
- §8 (2): Rutiner: **Tilpasses virksomhetens art og omfang**
- §9: Kundetiltak: Skal **”vurdere”** risiko ved etablering el senere
- §13: Kunden er en juridisk person: Treffe **”egnedede tiltak”** for å:
  - (1): **forstå** eierskaps- og kontrollstrukturer i kunden
  - (3) **”Innhente”** opplysninger om reelle rettighetshavere
  - (2): **”risikovurderingen skal tilpasses virksomhetens art og omfang.”**
- §16: Ved Lav risiko : Forenklete kundetiltak: **”Kan”** benyttes,
jf FOR § 4-6: 1) når ”rapportpliktige **vurderer at** det er lav risiko”
2) følgende **”kan gi indikasjon”** på lav risiko:...
- §17: Ved høy risiko : **”ytterligere nødvendige tiltak”**, FOR § 4-9 – 4-11
- §18: PEP: (2) b) ”gjennomføre **tilstrekkelige** tiltak for å fastslå formuens og midlenes opprinnelse

Kundeforhold kan avvikles

- § 24: (1) Løpende ”følge opp kundeforhold” = ambisiøst
(4): Kan avvikle kundeforholdet om løpende oppfølging ikke kan gjøres/lykkes med:

Ivaretar hensynet til egen virksomhet

Kan måtte gå i dybden: Kap 5: Nærmere undersøkelser. Rapportering

- §25: (1) Hvis undersøkelse ”avdekker forhold som kan indikere”....skal undersøke mer, og
(2) Alltid hvis viser ”forhold som **avviker fra** den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden, **kundeforholdets** formål og **tilsiktete art**, eller en transaksjon som a) synes å **mangle et legitimt formål**, ..c) **uvanlig** utfra kundens kjente forretningsmessige eller **personlige mønster** av transaksjoner,...e) på **annen måte har uvanlig karakter**”

§ 26: (1): Du får ”grunnlag for mistanke” om hvitvasking, da får du rapporteringsplikt til ØkKrim

Ivaretar hensynet til samfunnet og legitim pengeflyt

Poenget:

- Loven lager **mange og store handlingsrom**
- Det gjelder både
  - Å velge hvilket riskonivå du vil plassere kunden på:
    - Lav – Normal – Høy risiko
  - Å velge om du skal grave dypere
  - Å velge hvordan beskrive det du finner
  - Å velge å vektlegge det du har beskrevet
  - Å velge å trekke konsekvensene av dette

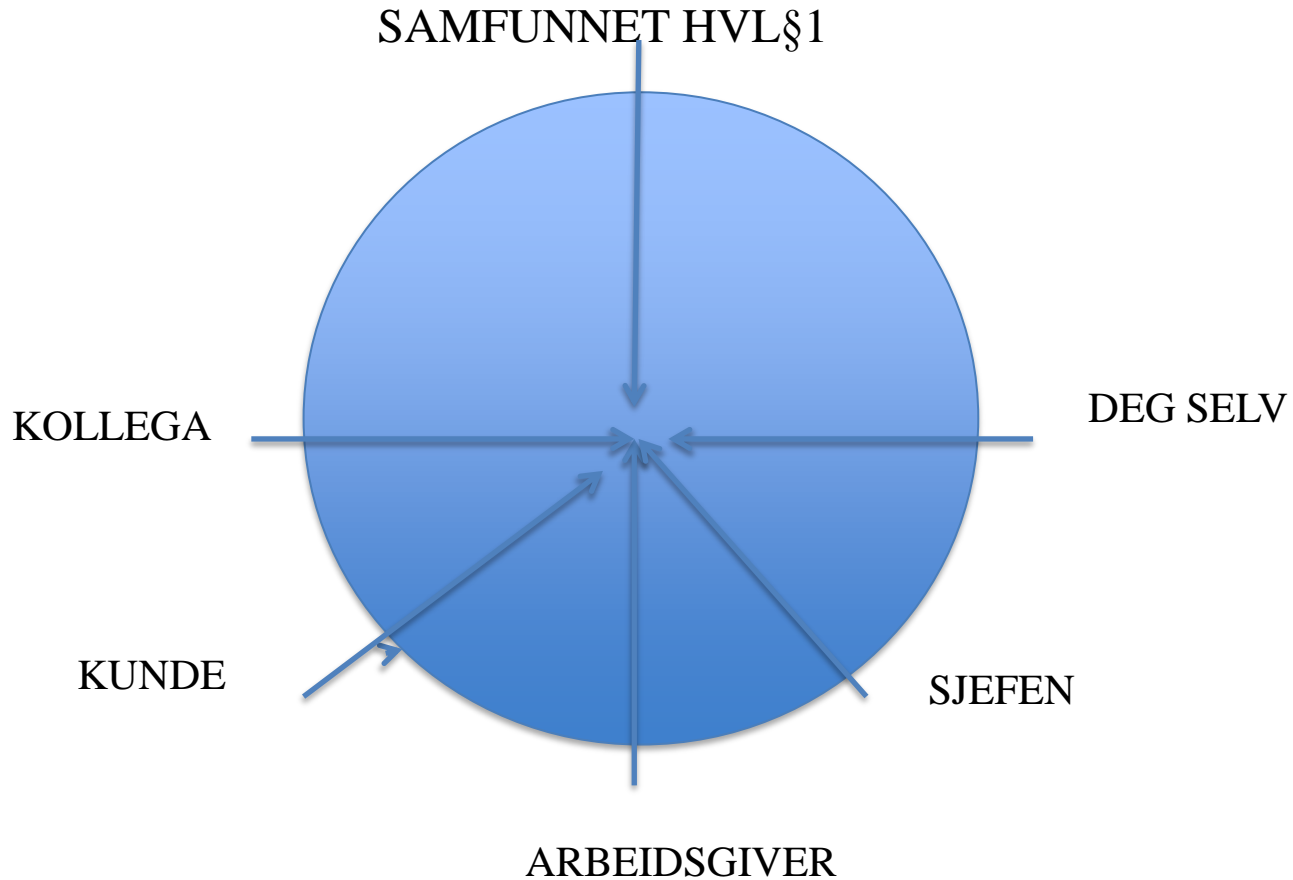
III

DILEMMA I

HANDLINGSROMMET

- Du kan komme til å befinne deg midt i en **lojalitetskonflikt**; lojalitet til to uforenlige interesser.
- Det kan påvirke din bevisste eller ubevisste **vilje og evne til å avdekke- eller overse og vekte eller la det være**

Hensyn i konflikt?

ET EKSEMPEL:

Hvitvaskingskonferansen 2022 Finans
Norge 18.11.22
Professor dr juris Ørnulf Rasmussen

ELVEN EIRA – OG EIRAWATER

- Eirawater as produserer drikkevann på flaske, til utenlandske restauranter, etbl 2007 av lokale
- Oppkjøpt av menn fra Saud Arabia i 2016-2021; 5 saudiere eier nå ca 99 %, èn ca 81 %, via selskaper.
- Romsdal Sparebank vedtok å avvikle kundeforholdet. Fikk ikke klarhet i midlenes opprinnelse. Medhold i tingretten 29.09.22; 22-039413TVI-TMOR/TMOL. Anket.
- Prøvet opprette ny bankforbindelse. Avvist av 8 banker.

IV

FINNES DET LØSNINGER?

1. Ingen Kvikk Fix - ingen fasit i bok eller lov
2. Rapporteringspliktigs (firmaets) strukturelle tiltak:
  - Rutiner for håndtering av usikkerhet: Hva er definert som plikt, internt – og hva overlatt til din konsekvensvurdering?
  - Trening på identifisering av risiko
  - Etablert arena for kollegial deling
  - System for beskyttelse av granskerne
3. Din bevissthet: Åpne øyne for at du kan ha et dilemma
4. Del din bekymring: Kanskje sjefen. Kanskje kollega. Men ikke blås åpent. Men hva der alle lukker øyne, og du ser?
5. Følg rutiner for formell intern rapportering.